

İşlay Pınar Özlük , Klasik Türk Şiirinde Giyim Kuşam, Doktora Tezi, Tez Yöneticisi Prof. Dr. Ahmet Kartal, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, 2011

Tez Tanıtım Yazısı*

İşlay Pınar Özlük'ün, *Klasik Türk Şiirinde Giyim Kuşam* başlığını taşıyan ve "Osmanlı İmparatorluğunun giyim-kuşam kültürünü ve sosyal hayatını incelemek" amacıyla hazırlanan doktora tezi, 2011 yılı içinde Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde tamamlanmıştır.

Özlük, doktora çalışmasına başlarken "Edebi metinler ait oldukları toplumun birer yansımasıdır. Klasik Türk Şiiri de bu anlamda Osmanlı İmparatorluğunun bütün özelliklerini bünyesinde barındırmaktadır"¹ diyerek, öncelikle edebiyatın toplumsal yönüne vurgu yapar. Edebiyat ve sosyolojinin bir arada yürütüldüğü bu çalışma; Klasik Türk Edebiyatı metinlerinin tamamını değil; seçilmiş divan ve mesnevileri kapsamaktadır. Araştırmanın derinleştirilebilmesi ve konunun kuşatılabilmesi için böyle bir seçme ve ayıklama işlemi elbette ki zorunludur. İncelemeye esas olacak metinlerin farklı yüzyıllardan seçildiği bu çalışmada, seçilmiş metinlerden hareketle, Osmanlı Devleti'nin giyim-kuşam kültürüne ait unsurlar tespit edilmeye ve yorumlanmaya çalışılmıştır.

Özlük, incelemeye esas olacak metinleri seçerken nasıl bir kıstas belirlediklerini şöyle dile getirir: "Divanları ve mesnevileri belirlerken kıstasımız şairin yaşadığı dönemde öne çıkan, gündelik hayatı şiirlerine aksettirmiş bir sanatçı olmasıdır. Çalışmamızı üzerine bina ettiğimiz metinler bu kıstasla tespit ettiğimiz divan ve mesnevilerdir. Kadı Burhaneddin Divanı, Ahmedî Divanı, Şeyhî Divanı, Cem Sultan Divanı, Tacizade Cafer Celebi Divanı, Ahmed Paşa Divanı, Mihri Hanım Divanı, Necatî Bey Divanı, Cakerî Divanı, Sun'î Divanı, Fuzulî Divanı, Hayalî Bey Divanı, Baki Divanı, Hayretî Divanı, Antepî Aynî Divanı, Mesihî Divanı, Muhibbî Divanı, Revanî Divanı, Edirnelî Nazmî'nin Turki-i Basit Divanı, Nef'î Divanı, Sumbulzade Vehbî Divanı, Şeyhulislam Yahya Divanı, Nabî Divanı, Bosnalî Sabit Divanı, Nev'î Divanı, Nedim Divanı, Kami Divanı, Tırsî Divanı, Arpaeminizade Samî Divanı, Şeyh Galib Divanı, Haşmet Divanı, İlhamî Divanı, İzzet Ali Paşa Divanı, Enderunlu Osman Vasıf Divanı, Leyla Hanım Divanı, Şeref Hanım Divanı, Mehmed Emin Edib Divanı çalışmamızda kullandığımız divanlardır. Çalışmamıza dahil ettiğimiz mesneviler ise Fuzulî'nin Leyla vü Mecnun, Sabit'in Ethem u Huma, Şeyh Galib' in Hüsn u Aşk ve Keçecizade İzzet Molla'nın Mihnet-keşan isimli eserleridir. Divan ve mesnevi metinlerini mümkün olduğunca en güvenilir çalışmalardan seçmeye gayret ettik. Üzerinde yüksek lisans ve doktora çalışması

¹ İşlay Pınar Özlük, A.g.e., syf.II

yapılan metinlerden doktora çalışması yapılmış olanları tercih ettik. Bazı eserlerin ise yayımlanmış nüshalarını kullandık. Beyitleri kullandığımız kaynaklardan birebir aldık, üzerlerinde herhangi bir düzeltme yapmadık.”²

Tez, giriş ve inceleme kısımlarından oluşur. Tezin giriş kısmında, öncelikli olarak giyim konusu ele alınmış; tanımının yanı sıra, hem toplumsal, hem bireysel boyutu ve işlevleri ile açısından giyim konusuna değinilmiştir. Ayrıca Türk giyim tarihi üzerinde de ayrıntılı olarak durulmuştur.

Tezin inceleme kısmı kendi içinde üç bölümden oluşmaktadır. I. Bölüm’de genel olarak Giyim ve Kültür İlişkisi üzerinde durulmuştur. Bu bölümün alt başlıkları ise şunlardır: “Giyimde din, ırk, meslek ayrımı ve renkler”, “Giyim kuşamda semboller”, “Giyimle ilgili adet ve inanışlar”, “Giyimle ilgili atasözü ve deyimler”.

“Kumaşlar” başlığını taşıyan II. Bölüm, “Giyilerde kullanılan kumaşlar” ve “Kumaş damgası” alt başlıklarından oluşmaktadır. II. Bölümde genel olarak “Osmanlı kumaş sanatı hakkında bilgi verilmektedir. Beyitlerde geçen kumaş isimlerinden yola çıkarak, o kumaşın o beyitte kullanılmasının nedeni ve beyite kattığı anlam değeri üzerinde” durulmuş; “Osmanlı’nın ticaret politikası ve kumaş üretiminde, dokunan kumaşı denetlemede kullandığı bir kalite kontrol yöntemi olan kumaş damgalamak ile ilgili bilgi ve belgeleri beyitlerle harmanlayarak okuyucunun dikkatine” sunulmuştur.³

Tezin III. Bölümü “Giyim-kuşam Unsurları” başlığını taşımaktadır. Metinlerden hareketle tespit edilen giyim kuşam unsurları “Başa giyilenler”, “Vücuda giyilenler”, “Ayağa giyilenler” ve “Aksesuarlar” alt başlıkları altında incelenmiştir.

Özlük, çalışma hakkında şu noktaya da özellikle dikkat çeker: “Şunu da belirtmek gerekir ki elimizdeki bütün beyitleri çalışmamıza dahil etmedik. Bunun sebebi bazı beyitlerin anlam bakımından birbiriyle benzer olmasıdır. Bu benzer beyitler arasından ilgili olduğu başlığı temsil edecek yeterli sayıda beyti ele aldık. Çalışma ancak üzerinde çalışılan metinlerden hareketle Osmanlı İmparatorluğunun giyim kültürü hakkında bilgi vermektedir. Ele alınmayan, üzerinde çalışılmayan yüzlerce metin düşünüldüğünde konuyla ilgili eksiksiz bilgi verildiği iddiasını taşımamaktadır. Çalışmanın konu başlıklarından hareketle bazı maddelerin eksik olduğu iddia edilebilir. Ancak unutulmamalıdır ki çalışmada, Klasik Şiirde konu edilen “güzelin” giyimini esas almaktadır. Kumaş ve giyim unsurlarıyla ilgili madde başlarının yanında, kelimelerin hangi dilden geldiği kısaltmalarla gösterilmiştir.”⁴

² Işıl Pınar Özlük, A.g.e., syf.IV- V

³ Işıl Pınar Özlük, A.g.e., syf.VI

⁴ Işıl Pınar Özlük, A.g.e., syf.VI

Tez çalışması sonuç ve kaynakça kısımları ile sona erer. Araştırmacının ifadesiyle; “araştırmanın sonucu giyim-kuşam kültürüne ışık tutmakla birlikte kültür ve giyim arasındaki ilişkiyle edebiyat – hayat münasebetini de göstermiştir.”⁵

Özlük’ün tez çalışması, yalnızca devrin giyim-kuşam kültürüne değil, aynı zamanda devrin sosyal hayatına da ışık tutacak niteliktedir. Zira giyim ve kültür arasında olduğu kadar giyim ve sosyal hayat arasında da önemli bağlar bulunmaktadır. Dolayısıyla giyime ait unsurların kültürel kodların yanı sıra sosyal bağlamda sembolik değerleri de söz konusudur. Araştırma bu yönüyle de içinde fayda sağlayacak bilgiler barındırmaktadır.

Hazırlayan: Esra KARA*

---

⁵ Işılav Pınar Özlük, A.g.e., syf..IV

* Arş.Grv. Sosyal Bilimler Enstitüsü